

Projekt Gerontološki centri Grada Zagreba

S obzirom na trend starenja stanovništva (u Zagrebu živi 17,3% osoba starijih od 65 godina) uočena je potreba uvođenja dodatnih programa i aktivnosti kako bi se poboljšala kvaliteta života osoba starije životne dobi. Grad Zagreb je 2004. godine započeo s projektom Gerontološki centri Grada Zagreba kao pilot projektom u domovima za starije osobe Maksimir, Medveščak i Trnje, a 2005. i 2006. godine je s provođenjem započelo još šest domova kojima je osnivač Grad Zagreb. Idejni tvorci Projekta su Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom i Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar. Cilj je lokalnu zajednicu prilagoditi potrebama osoba starije životne dobi i doprinijeti njihovom povezivanju sa zajednicom, čime se sprječava ovisnost o drugima i socijalna izolacija te se omogućava duži ostanak u obiteljskoj sredini. Domovi za starije osobe kao ustanove socijalne skrbi, koji se primarno bave tercijarnim oblikom skrbi, po prvi su put u svoje djelovanje uključili niz preventivnih aktivnosti što je doprinijelo otvaranju ustanova u lokalnoj zajednici tijekom cijele godine. Kako bi evaluirao Projekt i utvrdio potrebe starijih građana, Grad Zagreb je 2007. godine proveo istraživanje s ciljem utvrđivanja njegove svrshodnosti. Pokazalo se kako se korisnici osjećaju znatno manje osamljeni i društveno izolirani. Od 602 ispitanika kod gotovo 80% sudjelovanje u aktivnostima doprinijelo je osjećaju veće socijalne uključenosti, 82% ispitanika kroz uključivanje u aktivnosti uspješnije zadovoljava svoje potrebe (fiziološke, socijalne i

zdravstvene), a kod gotovo 82% društveni život se poboljšao od kada sudjeluju u aktivnostima Projekta. Većina ispitanika (77,08%) koristi sportsko-rekreativne sadržaje što je veoma značajno u odnosu na njihovo sudjelovanje u drugim aktivnostima. Popisna 2011. godina bilježi udio od 17,7% osoba starijih od 65 godina u sveukupnom stanovništvu Hrvatske, dok je prema popisnoj 2001. godini iznosio 15,6%. Prema gerontološko-javnozdravstvenim istraživanjima Referentnog centra MZ RH za zaštitu zdravlja starijih osoba - Centra za zdravstvenu gerontologiju „Dr. Andrija Štampar“ (Hrvatska, 2008.) u institucijskom smještaju je 2% osoba starijih od 65 godina, za razliku od europskog prosjeka koji iznosi 4%. Razvojem gerontoloških centara unapređuje se izvaninstitucijska skrb za starije u lokalnoj zajednici gdje oni žive i stvaraju, s infrastrukturnom povezanošću s domovima za starije, a pri tom je moguće izbjeći postojeću pasivnost i socijalnu izoliranost (osamljenost) starijih osoba pomoću koncepta zdravog, aktivnog i produktivnog starenja. Gerontološki centri su multifunkcijski centri izvaninstitucijske skrbi koji se često nalaze upravo u domovima za starije osobe. Namijenjeni su funkcionalno sposobnim i funkcionalno onesposobljenim starijim osobama, a cilj im je uspostaviti komunikacijsku mrežu u kontinuiranom osiguranju primjerenih rješenja u zdravstvenoj i socijalnoj skrbi za starije osobe. Gerontološki centri realizirani su na devet lokacija u Gradu Zagrebu tijekom 2004., 2005. i 2006. godine pri domovima za starije i nemoćne osobe:

Trnje, Maksimir, Medveščak, Sv. Ana, Sv. Josip, Trešnjevka, Peščenica, Dubrava i Centar, a djeluju i po ostalim županijama u Hrvatskoj kao npr. Pula, Šibenik, Veli Lošinj, Rijeka, Beli Manastir, Rab, Osijek, Pojatno, Zadar, Split, Poreč, Krk, Rovinj, Sisak, Lipik, Jasenovac, Karlovac, Virovitica i dr. U 2015. godini u Gradu Zagrebu se nalazi 13 gerontoloških centara. Projekt je namijenjen za populaciju starije životne dobi (65+) koja treba usluge izvaninstitucijske skrbi. Djelatnost obuhvaća posudionicu ortopedskih i drugih pomagala, kulturno-rekreativne i radno-terapijske aktivnosti, mogućnosti za svakodnevnu pomoć, njegu, rehabilitaciju i dostavu obroka u prebivalištu korisnika, tečajeve za pripremu za starost i mirovinu, radionice i stvaraonice za starije i dr. Djelatnici izvršiteljskog interdisciplinarnog tima u gerontološkim centrima su: socijalni djelatnik (VSS), medicinska sestra/radni terapeut za starije (VŠS) i fizioterapeut/ patronažna medicinska sestra (SSS). Intervenciju financira lokalna zajednica. Hrvatska gerontološka istraživanja potvrdila su kako najviše 1 od 5 starijih osoba treba tuđu njegu i pomoć. Cilj misije zagrebačkih Gerontoloških centara kao inovacijskog modela bilo je ostvarenje trajnog unapređivanja zaštite zdravlja starijih osoba u odnosu na dostupnost, učinkovitost, primjerenost i racionalnost u osiguranju aktivnog, zdravog, produktivnog starenja. Evaluacija je pokazala da se dogodio pomak većeg broja korisnika u institucijskoj skrbi (domovima za starije) iz dobne skupine srednje starosti u duboku starost te da je zabilježen veći broj korisnika izvaninstitucijske skrbi u dobi srednje starosti. Priručnik „Gerontološki centri 2004. – zagrebački model uspješne prakse za starije ljude“, 2. dopunjeno izdanje, najbolje prezentira edukacijsko značenje i ključnu ulogu inovacijskog modela gerontoloških centara u promociji zdravog aktivnog i produktivnog starenja hrvatskog pučanstva.

Antonija Bobić

Gradski ured za socijalnu zaštitu
i osobe s invaliditetom, Zagreb
antonija.bobic@zagreb.hr

Spomenka Tomek Roksandić, Nada Puljak, Nada Tomasović Mrčela

Nastavni zavod za javno zdravstvo
„Dr. Andrija Štampar“, Zagreb
spomenka.tomek-roksandic@stampar.hr

